

Turvapaikkamenettely Suomessa

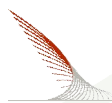
Maahanmuuttovirasto (MIGRI)

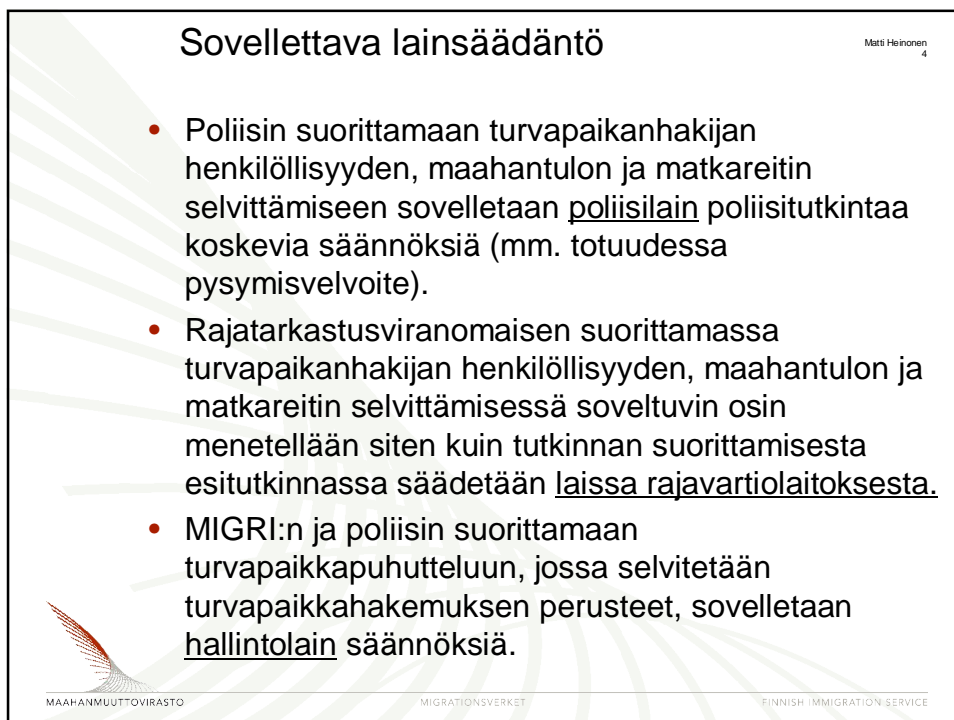
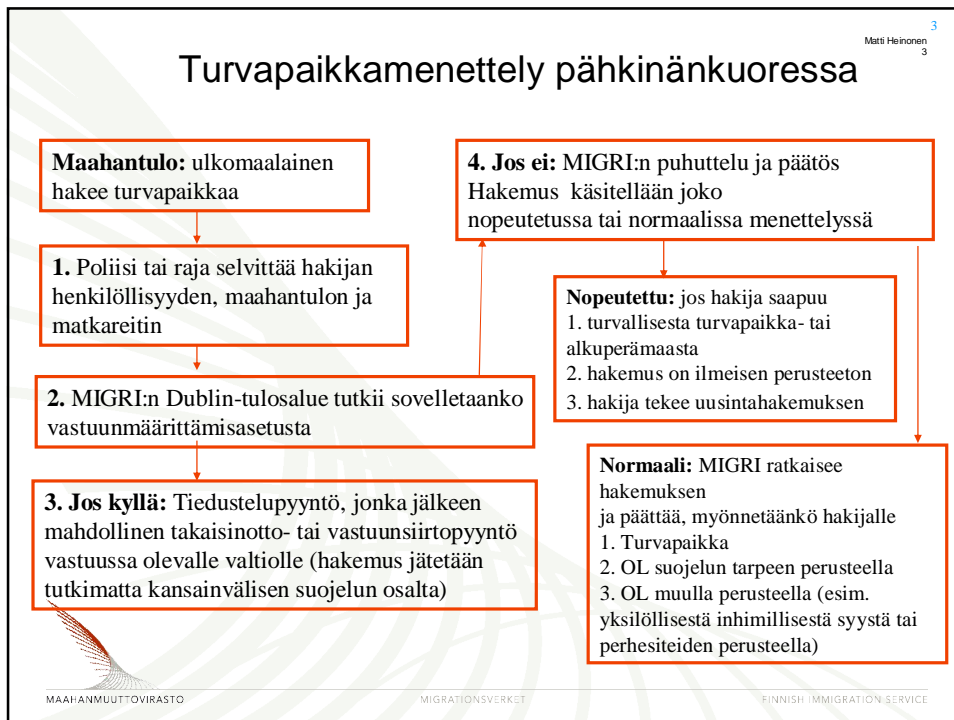
Matti Heinonen

Esityksen jaottelu

Matti Heinonen
2

1. Turvapaikkamenettely
  - Turvapaikkatutkinta
  - Kiireellisyysperusteet
  - Yleistä päätöksenteosta
2. Muutoksenhaku päätökseen
3. Oleskelulupaperusteista
  - Turvapaikka (pakolaisaseman edellytykset)
  - Suojelun tarve
  - Yksilöllinen inhimillinen syy
4. Milloin hakemus katsotaan ilmeisen perusteettomaksi
5. Tilastoja

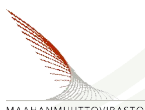
Turvapaikkapuhuttelun tarkoitus

- Puhuttelu on keskeinen osa turvapaikkatutkintaa ja koko turvapaikkamenettelyä.
- Puhuttelussa selvitetään perusteet turvapaikkahakemuksen ratkaisemiselle:
  - Onko hakija joutunut tai onko hänellä perustellusti aihetta pelätä joutuvansa vainotuksi tai onko hän suojelun tarpeessa,
  - Tapahtumat ja syyt menneisyydessä, joihin pelko perustuu,
  - Tulevaisuudessa aiheutuva uhka tai oikeudenloukkaukset,
  - Muut oleskelulupaperusteet Suomessa.

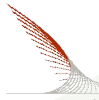
Turvapaikkatutkinta

- Jokainen hakemus käsitellään ja tutkitaan yksilöllisesti.
- Puolisoita on kuultava erikseen ja yksilöllisesti (huomioitava salassapitovelvollisuus; tietoja ei saa saattaa hakijan perheenjäsenen tietoon ilman hakijan suostumusta).
  - Puolisoilta tiedustellaan, haluavatko he erilliset päätökset
- 12 vuotta täyttäneitä kuullaan, ellei se ole ilmeisen tarpeetonta
  - Myös nuorempia voidaan kuulla
  - Lasta koskevissa päätöksissä keskeistä on lapsen edun selvittäminen.

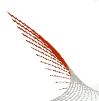
Turvapaikkatutkinta, 2.

- Viranomaisen on omasta aloitteestaan otettava huomioon ja pyrittävä selvittämään kaikki asian kannalta merkitykselliset seikat.
- Hakijalle on annettava mahdollisuus esittää yksityiskohtainen kuvaus ja todisteet.
- Kiinnitettävä huomiota kertomuksen uskottavuuteen ja ristiriitaisuuksien selvittämiseen.
- Asian selvittämiseksi on tehtävä lisäkysymyksiä
- Hakijan kertomus tulee kirjata pöytäkirjaan huolellisesti ja objektiivisesti.
- Hakijan voimakkaista tunnetiloista tehdään myös merkintä.

Turvapaikkatutkinta, 3.

- Hakijan avustajan (lakimiehen) kysymykset ja hakijan antamat vastaukset kirjataan pöytäkirjaan.
- Asiakirjoihin tehdään merkintä, jos tulkkauksessa tai hakijan ja puhuttelijan välisessä vuorovaikutuksessa on ilmennyt seikkoja, joiden voidaan arvioida vaikuttaneen hakijan käsitykseen kertomastaan.
- Olisi pyrittävä käyttämään päteviä naispuolisia puhuttelijoita ja tulkkeja erityisesti silloin, kun naispuolisten turvapaikanhakijoiden on vaikea esittää kaikkia perusteita kokemiensa tapahtumien vuoksi tai omasta kulttuuritaustastaan johtuvista syistä.

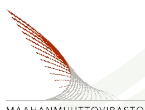
Turvapaikkatutkinta, 4.

- Puhuttelussa hakijalta on erityisesti tiedusteltava, miten hän suhtautuu mahdolliseen maasta poistamiseen ja maahantulokieltoon.
- Hakijalle kerrotaan kysymysten tarkoituksena olevan varmistaa, että kaikki hakijan maahan jäämiseen ja maasta poistamiseen liittyvät olennaiset seikat tulevat selvitettyiksi puhuttelussa.
- Puhuttelussa hakijalle annetaan tieto siitä, miten hakemusta käsitellään jatkossa sekä annetaan arvio ratkaisemiseen kuluvasta ajasta.
  - Erityisesti jos näyttää mahdolliselta, että asia käsitellään nopeutetussa menettelyssä .

Turvapaikkatutkinta, 5.

- Uusintahakemusten osalta puhuttelua ei välttämättä enää suoriteta, ellei ilmene uusia perusteita
- Puhuttelu nauhoitetaan ja se voidaan tallentaa videolle. Nauhoittamisesta ilmoitetaan aina hakijalle.
- Tulkkauksessa voidaan käyttää puhelin- tai videotulkkausta
- Puhuttelun jälkeen pöytäkirja luetaan ja tulkitaan hakijalle. Hän saa tehdä korjauksia ja lisäyksiä pöytäkirjaan. Hakija hyväksyy pöytäkirjan allekirjoituksellaan (joka sivulle). Näin varmistetaan, että perusteet on kirjattu oikein. Hakija saa itselleen kopion pöytäkirjasta.

Kiireellinen tutkinta

Matti Heinonen
11

Seuraavissa tapauksissa tutkinta toimitetaan kiireellisesti:

- 1) Hakija on ilman huoltajaa matkustava alaikäinen tai hänen seurassaan on yksi tai useampia alaikäisiä**
- 2) Hakijalla on vaikea sairaus tai vamma tai hän on raskaana tai hyvin iäkäs**
- 3) Hakija on saapunut Suomeen turvallisesta turvapaikkamaasta (UikL 99 §) tai turvallisesta alkuperämaasta (UikL 100 §)**
- 4) Hakijaan voidaan todennäköisesti soveltaa vastuunmäärittämisasetusta tai Dublinin yleissopimusta (UikL 103 §)**
- 5) Turvapaikkahakemus voidaan katsoa ilmeisen perusteettomaksi (UikL 101 §)**
- 6) Hakija tekee uusintahakemuksen saatuaan kielteisen päätöksen (UikL 102 §)**
- 6) Hakija on säilöön otettuna UikL 121 §:n nojalla**
- 7) Hakija on syyllistynyt tai on syytä epäillä hänen syyllistyneen rikokseen Suomessa**
- 8) Hakijalla on voimassa oleva maahantulokielto Suomeen tai Schengen-alueelle**

MAAHANMUUTTOVIRASTO

MIGRATIONSVRKET

FINNISH IMMIGRATION SERVICE

Yleistä

Matti Heinonen
12

- Hankittuaan saatavilla olevan selvityksen viranomaisen on ratkaistava asia hakijan eduksi hänen kertomuksensa perusteella, jos hakija on siltä osin kuin se on mahdollista myötävaikuttanut asian selvittämiseen ja jos viranomainen on vakuuttunut hakemuksen uskottavuudesta kansainvälisen suojelun tarpeen osalta.
- Epäselvissä tapauksissa asia ratkaistaan hakijan eduksi, jos hänen kertomuksensa vaikuttaa uskottavalta eikä päinvastaiseen menettelyyn ole hyviä syitä (ns. benefit of the doubt –periaate). Hakemuksen käsittelijän tulee olla vakuuttunut hakijan yleisestä uskottavuudesta, eli hakijan lausuntojen tulee olla johdonmukaisia, luotettavia ja ristiriidattomia.

MAAHANMUUTTOVIRASTO

MIGRATIONSVRKET

FINNISH IMMIGRATION SERVICE

Turvapaikan antaminen, UlkL 87.1 §

- Ulkomaalaiselle annetaan turvapaikka, jos hän oleskelee kotimaansa tai pysyvän asuinmaansa ulkopuolella sen johdosta, että hänellä on **perustellusti aihetta pelätä joutuvansa siellä vainotuksi alkuperän, uskonnon, kansallisuuden, tiettyyn yhteiskunnalliseen ryhmään kuulumisen tai poliittisen mielipiteen johdosta**, ja jos hän pelkonsa vuoksi on haluton turvautumaan sanotun maan suojeluun.
- ”Perusteltu aihe pelätä joutuvansa vainotuksi” on määritelmän avainlause. Se ilmaisee pakolaisuuden keskeiset tekijät.
- Huom.! huonot elinolosuhteet (sota, köyhyys tms.) eivät näin ole turvapaikkaan - eivätkä siten pakolaisasemaan - oikeuttavia syitä.

Pakolaisaseman kuusi osatekijää

1. Kotimaan tai pysyvän asuinmaan ulkopuolella oleminen
2. Perusteltu pelko
3. Vaino
4. Haluttomuus turvautua kotivaltion suojeluun
5. Yhteys kansalais- tai poliittisiin oikeuksiin
6. Suojan tarvitseminen ja ansaitseminen (ts. ei poissuljentatilannetta)

Jotta henkilö voidaan katsoa pakolaiseksi, **jokaisen** kuudesta edellytyksestä tulee täytyä

Perusteltu pelko

- **PELKO** on subjektiivista ja edellyttää ensisijaisesti hakijan lausuntojen arvioimista. Erilaisten yksilöiden psykologiset reaktiot voivat olla erilaisia vaikka olosuhteet olisivat samat, ja arvioinnissa on siten otettava huomioon myös hakijan persoonallisuus, koulutus ja perhetausta, kuuluminen rodulliseen, uskonnolliseen yms. ryhmään, hakijan oma tulkinta tilanteesta sekä hänen omat kokemuksensa. Pelon on oltava järkevässä mittakaavassa.
- Henkilön pakolaisasemaa ei kuitenkaan määrää yksin hänen pelkonsa, vaan pelon tulee olla myös objektiivisesti perusteltua. Sen tulee siis perustua tosiasioihin. Tieto hakijan kotimaan olosuhteista on tärkeä tekijä arvioitaessa hakijan uskottavuutta.
- Arvioitaessa, onko henkilöllä perusteltua aihetta pelätä, on näin ollen otettava huomioon sekä hakijan henkilöön liittyvät seikat (**subjektiivinen elementti**) että maan yleinen ihmisoikeustilanne (**objektiivinen elementti**).

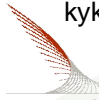
Vaino

- **VAINO:** Vainoa ei ole määritelty nykyisessä ulkomaalaislaissa eikä edes Geneven pakolaissopimuksessa. Ns. EU:n määritelmädirektiivin myötä vainoksi katsottavia tekoja voivat olla (huom.! ei tyhjentävä luettelo):
  - fyysinen tai henkinen väkivalta, ml. seksuaalinen väkivalta
  - oikeudelliset ja hallinnolliset toimenpiteet sekä poliisin toimintaan tai lainkäyttöön liittyvät toimenpiteet, jotka ovat itsessään syrjiviä tai jotka toteutetaan syrjivällä tavalla
  - kohtuuton tai syrjivä syytteen paneminen tai rankaiseminen
  - muutoksenhakumahdollisuuden puuttuminen tai epääminen, minkä seurauksena on kohtuuton tai syrjivä rangaistus
  - syytteen paneminen tai rankaiseminen sen johdosta, että henkilö kieltäytyy asepalveluksesta tietyissä (lain määrittelemissä) selkkauksissa
  - luonteeltaan sukupuoleen tai lapseen kohdistuvat teot

Haluttomuus turvautua kotivaltion suojeluun

- **HALUTON TURVAUTUMAAN SUOJELUUN:** Kykenemättömyys turvautua kotivaltion suojeluun viittaa olosuhteisiin, jotka ovat turvapaikan-hakijan tahdon ulottumattomissa (esim. sisällissota tai muu vakava häiriötila estää kotivaltiota ulottamasta tehokasta suojelua hakijaan tai tekee suojelusta tosiasiallisesti tehottoman). Tapaukseen liittyvien olosuhteiden perusteella on pääteltävä, mikä muodostaa suojelun epäämisen.
- Geneven pakolaissopimus puhuu kyvyttömyydestä ja haluttomuudesta
- Vainon harjoittamiseen syyllistyvät tavallisesti hakijan kotivaltion viranomaiset. Se voi olla lähtöisin myös sellaisesta väestöosasta, joka ei noudata lakia (kolmannen osapuolen harjoittama vaino). Toimet voidaan katsoa vainoksi silloin, kun viranomaiset kieltäytyvät tai eivät kykene antamaan riittävän tehokasta suojelua.

Yhteys kansalais- tai poliittisiin oikeuksiin, 1.

- **ALKUPERÄ:** Alkuperästä johtuva syrjintä loukkaa henkilön perus- ja luovuttamattomia ihmisoikeuksia. Alkuperällä tarkoitetaan tässä yhteydessä etnisiä ryhmiä, joita kutsutaan ”roduiksi” tavanomaisessa kielenkäytössä. Rodullinen syrjintä on tärkeä tekijä vainon olemassaoloa tutkittaessa mutta pelkkä tiettyyn rodulliseen ryhmään kuuluminen ei kuitenkaan yleensä ole riittävä peruste pakolaisaseman saamiselle.
- **USKONTO:** vaino uskonnollisista syistä voi ilmetä eri tavoin. Henkilöltä voidaan kieltää julkinen ja/tai yksityinen uskonnon harjoittaminen tai jonkun tietyn uskonnon harjoittajat voivat joutua huomattavan syrjinnän kohteeksi. Pelkkä uskonnolliseen ryhmään kuuluminen ei yleensä ole riittävä peruste pakolaisaseman saamiselle.
- **KANSALLISUUS:** tarkoittaa paitsi kansalaisuutta myös tietyn etnisen tai kielellisen ryhmän jäsenyyttä. Usein vainon kohteeksi joutuvat vähemmistöt, mutta poikkeuksiakin on.

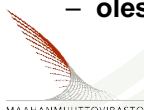
Yhteys kansalais- tai poliittisiin oikeuksiin, 2.

- **YHTEISKUNNALLINEN RYHMÄ:** Tällainen ryhmä koostuu yleensä henkilöistä, joilla on samankaltainen tausta, tavat ja sosiaalinen asema (esim. naiset tai seksuaaliset vähemmistöt). Vainon pelko johonkin tiettyyn yhteiskunnalliseen ryhmään kuulumisen perusteella liittyy usein, mutta ei aina, vainon pelkoon myös muista syistä, esim. rodun, uskonnon tai kansallisuuden vuoksi. Pelkkä ryhmän jäsenyys vain harvoin on riittävä peruste pelkoon vainotuksi joutumisesta.
- **POLIITTINEN MIELIPIDE:** Pelkästään se, että henkilöllä on poliittinen mielipide, joka eroaa maan hallituksen poliittisista näkemyksistä **ei ole** riittävä peruste pakolaisaseman saamiseksi. Hakijan on osoitettava, että vainon syynä on hänen poliittinen mielipiteensä. Tämä tarkoittaa, että maan viranomaiset eivät hyväksy hakijan kriittisiä mielipiteitä maan viranomaisten toiminnasta ja menettelystä, ja että näkemykset ovat tulleet viranomaisten tietoon. Mielipiteen suhteellinen voimakkuus, tärkeys ja niiden saama julkisuus tulee ottaa huomioon.

Oleskelulupa muilla perusteilla

- Vain pieni osa turvapaikanhakijoista täyttää *turvapaikan* saamisen kriteerit. Keskimäärin puolet hakijoista ovat kuitenkin saaneet jäädä maahan ja heille on myönnetty oleskelulupa muulla perusteella. Näitä muita perusteita ovat:
  - oleskelulupa suojelun tarpeen perusteella, **UikL 88 §**;
  - oleskelulupa perhesiteen perusteella, **UikL 49.1 § 4 kohta, 50 §**;
  - oleskelulupa muun siteen (esim. opiskelu tai työpaikka) perusteella, **UikL 49.1 § 4 kohta**
  - oleskelulupa yksilöllisestä inhimillisestä syystä, **UikL 52 §**
  - oleskelulupa maasta poistamisen estymisen vuoksi, **UikL 51 §**

Suojelun tarve, Ukl 88 §

- Maassa oleskelevalle ulkomaalaiselle voidaan myöntää oleskelulupa suojelun tarpeen perusteella, jos turvapaikan antamisen edellytykset eivät täyty, mutta häntä uhkaa kotimaassaan tai pysyvässä asuinmaassaan **kuolemanrangaistus, kidutus tai muu epäinhimillinen tai ihmisarvoa loukkaava kohtelu taikka hän aseellisen selkkauksen tai ympäristökatastrofin vuoksi ei voi sinne palata.**

Yksilöllinen inhimillinen syy, 52 §

- Suomessa olevalle ulkomaalaiselle myönnetään jatkuva oleskelulupa, jos oleskeluluvan epääminen olisi ilmeisen kohtuutonta hänen
  - terveydentilansa
  - Suomeen syntyneiden siteiden tai
  - muun yksilöllisen inhimillisen syyn vuoksi,
- kun erityisesti otetaan huomioon
  - olosuhteet, joihin hän joutuisi kotimaassaan tai
  - hänen haavoittuva asemansa

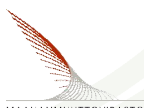
Yksilöllinen inhimillinen syy, 1.

- **Terveydentila:** Perusteena esim. se, että ulkomaalaisen on mahdotonta saada välttämätöntä hoitoa kotimaassa. Hoidon tason ja saatavuuden täytyy haitata vakavasti terveyttä. Palaaminen lyhentäisi elinaikaa tai aiheuttaisi huomattavaa ruumiillista tai henkistä kärsimystä
- **Suomeen syntyneet siteet:** Tarkoitus ei ole ohittaa perhesiteen, opiskelun tai työnteon perusteella myönnettävien oleskelulupien edellytyksiä. Mutta esim. jos hakija on siinä määrin perehtynyt suomen tai ruotsin kieleen, suomalaiseen kulttuuriin ja elämänmuotoon, että hänen sopeutumisensa takaisin kotimaahan olisi kotimaan olosuhteet tai hänen haavoittuva asemansa huomioon ottaen ongelmallista, lupa voidaan myöntää.

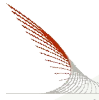
Yksilöllinen inhimillinen syy, 2.

- **Haavoittuvassa asemassa** oleva lapsi, vanhus tai yksinhuoltaja; kyseessä oleva maa on sellainen, että pitkähkön Suomessa oleskelun jälkeen ei voida vaatia kotimaahan palaamista kaikki asiaan vaikuttavat seikat huomioon ottaen.
- Pelkästään kansainvälistä suojelua koskevan päätöksen pitkä odotusaika ei voi olla peruste saada oleskelulupa (kuitenkin hyvin poikkeuksellisesti voidaan soveltaa lapsiperheiden osalta).

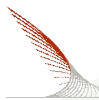
Milloin hakemus katsotaan ilmeisen perusteettomaksi

- Hakemuksen perusteeksi ei ole esitetty vakavia ihmisoikeusloukkauksia taikka muita sellaisia perusteita, jotka liittyvät palautuskieltoihin.
- Esitetyt väitteet ovat selvästi epäuskottavia.
- Hakijan ilmeisenä tarkoituksena on käyttää väärin turvapaikkamenettelyä.
  - keskeisistä seikoista tahallaan annetut väärät, harhaanjohtavat tai puutteelliset tiedot,
  - hakemusten perusteiden selvittämisen vilpillinen, vaikeuttaminen,
  - hakemus tehdään maasta poistamismenettelyn käynnistyttyä, pyritään pitkittämään perusteetta maassa oleskelua,
- Hakija on saapunut turvallisesta turvapaikka- tai alkuperämaasta, jonne hänet voidaan palauttaa, eikä MIGRI ole painavasta syystä voinut ratkaista asiaa seitsemän päivän kuluessa.

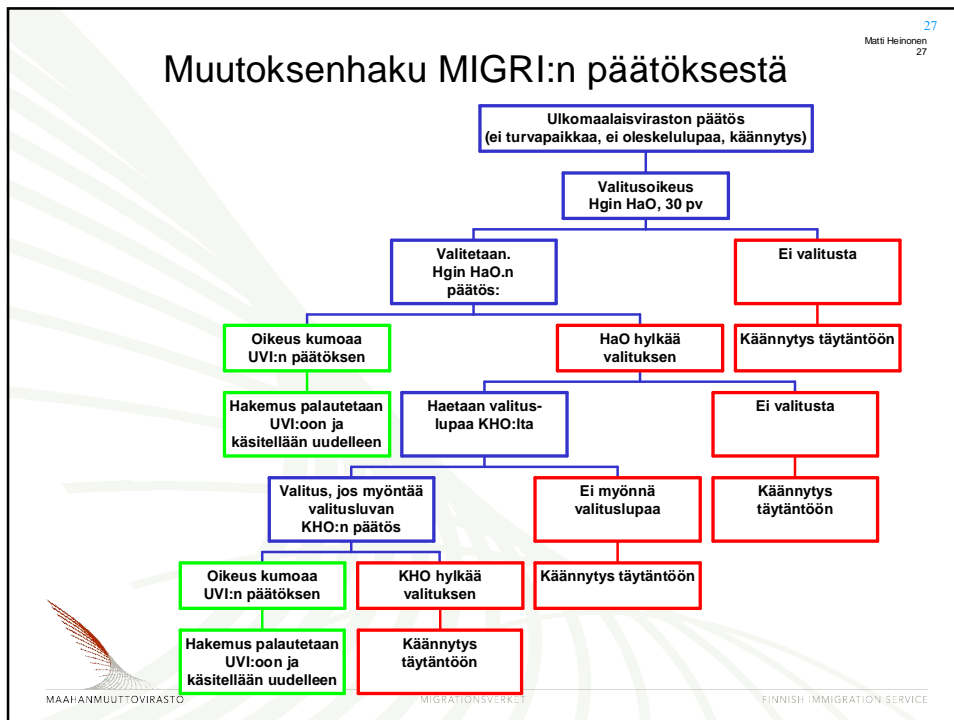
Muutoksenhaku Maahanmuuttoviraston päätökseen

- Hakija voi jättää valituskirjelmän paikallispoliisille, joka toimittaa sen vastaanottoaikamerkintöineen MIGRI:lle.
- Jos kyseessä on nopeutettu menettely, asiakirjat toimitetaan myös faksilla.
- MIGRI toimittaa valituskirjelmän liitteineen ja MIGRI:n lausuntoineen Helsingin hallinto-oikeuteen.
- Jos Helsingin hallinto-oikeus katsoo, että valittajalle on myönnettävä turvapaikka tai oleskelulupa jollakin muulla perusteella, MIGRI myöntää luvan ilman eri hakemusta. Asia käsitellään viivytyksettä.
- Hallinto-oikeuden päätöksestä voi hakea valituslupaa Korkeimmalta hallinto-oikeudelta.

Muutoksenhaku MIGRI:n päätöksestä

27
Matti Heinonen
27

Turvapaikanhakijan maasta poistaminen

28
Matti Heinonen
28

- MIGRI päättää käännyttämisestä ja mahdollisesta maahantulokiellosta
- Normaalimenettelyssä kielteisen turvapaikka- ja oleskelulupapäätöksen saaneelle henkilölle määrätään maahantulokielto vain erityisestä syystä (esim. rikokset tai käsittelyn vaikeuttaminen)
  - Jos hakija on ollut hyvässä uskossa hakemuksensa menestymisen suhteen, kieltoa ei määrätä
- Käännyttämisen täytäntöönpanon suorittaa poliisi
  - Täytäntöönpanon osalta on olemassa eri aikarajoituksia (kts. eri kalvo)

MAAHANMUUTTOVIRASTO

MIGRATIONSVÄRKET

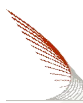
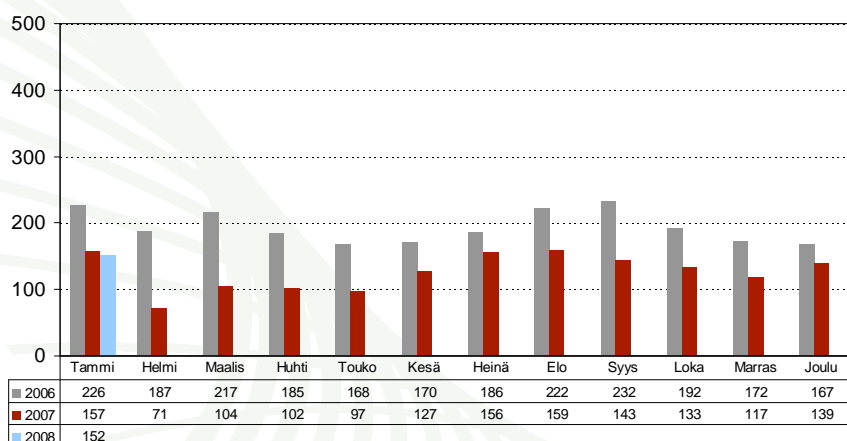
FINNISH IMMIGRATION SERVICE

Menettely

	UVI:n PÄÄTÖS	VALITUS	KÄÄNNYTYKS TÄYTÄNTÖÖN
Normaalimenettely	TP-puhuttelu Päätös, ei määräaikaa	1. Hgin HAO 30 pv 2. Valituslupa-an. KHO:een 30 pv	Heti, kun päätös on lainvoimainen
Nopeutettu menettely 104 § Turvallinen turvapaikka- tai alkuperämaa	TP-puhuttelu Päätös 7 pv:n kuluessa siitä, kun TP-puhutteluprk kirjattu UVI:ssa	Kuten edellä	8 pv:n kuluttua UVI:n päätöksen tiedoksiannosta. Sisällettävä 5 arkipv.
Nopeutettu menettely 103 § Hakemus ilmeisen perusteeton	TP-puhuttelu Päätös, ei määräaikaa	Kuten edellä	8 pv:n kuluttua UVI:n päätöksen tiedoksiannosta. Sisällettävä 5 arkipv.
Nopeutettu menettely 103 § Uusintahakemus, 1. edelleen Suomessa 2. maasta poistuttuaan lyhyen ajan kuluessa palaa Suomeen	TP-puhuttelu Päätös, ei määräaikaa	Kuten edellä	1. Heti aiempi UVI:n lainvoimainen päätös (Ei uutta päätöstä) 2. Heti , kun UVI:n uusi käännytämisspäätös annettu tiedoksi
Nopeutettu menettely 34b§ Dublin II asetus tai passintarkastussopimus	Ei TP-puhuttelua Päätös, ei määräaikaa	Kuten edellä	Heti , kun UVI:n päätös on annettu tiedoksi

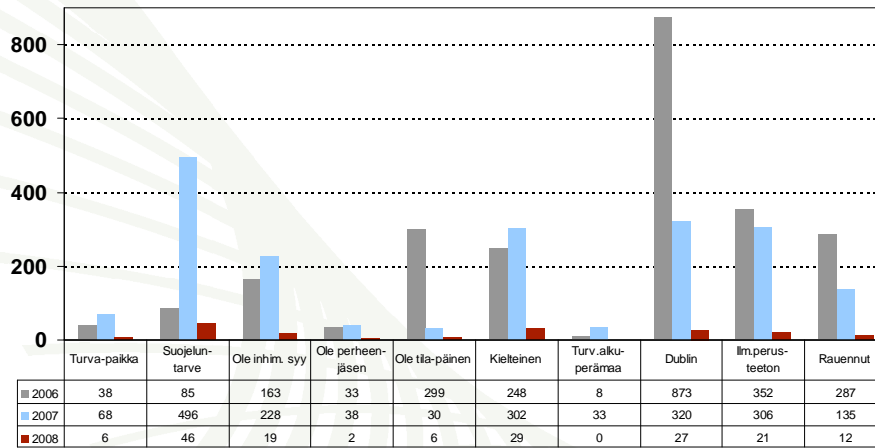

TP-hakijat kuukausittain 2006 / 2007 / 2008*

*) tilanne 31.1.2008

TP- päätökset vertailu lukumäärät 2006 / 2007 / 1. – 31.1.2008

MAAHANMUUTTOVIRASTO

MIGRATIONSVRKET

FINNISH IMMIGRATION SERVICE

Turvapaikanhakijat, suurimmat ryhmät

2006

Hakijoita yhteensä 2324,
75 eri kansalaisuutta.

- Bulgaria 463
- Serbia* 286
- Irak 225
- Venäjä 176
- Afganistan 97
- Valko-Venäjä 97
- Somalia 92
- Iran 91
- Nigeria 64
- Turkki 41

2007

Hakijoita yhteensä 1505,
72 eri kansalaisuutta.

- Irak 327
- Venäjä 172
- Serbia* 151
- Afganistan 96
- Somalia 82
- Iran 79
- Turkki 73
- Valko-Venäjä 48
- Nigeria 41
- Kongo dem 36

1. - 31.1.2008

Hakijoita yhteensä 152,
28 eri kansalaisuutta.

- Irak 33
- Venäjä 24
- Iran 14
- Somalia 12
- Serbia* 11
- Afganistan 6
- Turkki 6
- Albania 5
- Ukraina 5
- Algeria 4

MAAHANMUUTTOVIRASTO

MIGRATIONSVRKET

FINNISH IMMIGRATION SERVICE

*) sis. Serbian, Jugoslavian ja Jugoslavian liittotasavallan passeilla saapuneet tp-hakijat sekä tp-hakijat Serbia ja Montenegrosta